

OŚWIECENIE

1. Nazwa oświecenie nawiązuje do:

- a) faktu, że poszukiwano jasnych stron życia
- b) faktu, że uczeni pragnęli odkryć sposób oświetlenia mieszkań
- c) filozofii epoki, która doceniła światło umysłu i blask wiedzy
- d) nagłego olśnienia jednego z ważnych uczonych

2. Który zbiór terminów prawidłowo określa epokę?

- a) empiryzm, racjonalizm, konceptyzm, klasycyzm, krytycyzm
- b) krytycyzm, racjonalizm, deizm, humanizm, sentymentalizm
- c) racjonalizm, deizm, ateizm, wolterianizm, mistycyzm
- d) empiryzm, klasycyzm, krytycyzm, sensualizm, racjonalizm

4. Uzupełnij luki w podanym tekście informacjami dotyczącymi bajki.

Bajka to krótki utwór fabularny, którego podstawą jest przypowieść sugerująca sąd moralny, pouczenie lub inny pogląd ogólny. Jako gatunek powstała w ..... na kanwie bajki ludowej. Za twórcę bajki uważa się ..... Bohaterami bajek są najczęściej ....., ..., ..., rzadziej ludzie. Głównym środkiem służącym celom edukacyjnym jest .....

Bajka zawiera także ....., który jest podany wprost lub zasugerowany.

5. Zaklasyfikuj podane teksty Ignacego Krasickiego do odpowiednich typów bajek (bajka epigramatyczna, bajka narracyjna)

a)

*Zawždy znajdzie przyczynę, kto zdobyczy pragnie.
Dwóch wilków jedno w lesie nadybali jagnię;
Już go mieli rozerwać, rzekło: "Jakim prawem?"
„Smacznyś, słaby i w lesie! - jedli niebawem.*

b)

*Bywa często zwiedzionym,
Kto lubi być chwalonym.
Kruk miał w pysku ser ogromny;
Lis niby skromny,
Przyszwał do niego i rzekł: "Miły bracie
Nie mogę się nacieszyć, kiedy patrzę na cię!
Cóż to za oczy! Ich blask aż mroczy!
Czyż można dostać
Takową postać?
A pióra jakie!
Szkniące, jednakie.
A jeśli nie jestem w błędzie,
Pewnie i głos ślicznym będzie."
Więc kruk w kantaty; skoro pysk rozdziawił,
Ser wypadł, lis go porwał i kruka zostawił."*

6. Zinterpretuj alegorie w bajkach I. Krasickiego. Kim są ich bohaterowie?

a)

*„Mnie to kadzą” - rzekł bardzie do swego rodzeństwa
Siedząc szczer na ołtarzu podczas nabożeństwa.
Wtem, gdy się dymem kadził zbytecznych zakrzuszył -
Wpadł kot z boku na niego, porwał i udusił.*

.....
.....
.....

b)

*Świeca blisko pochodni raz stawiona była
Więc, harda, wielkim blaskiem gdy się wynosiła,
Rzekł ktoś: cudzej jasności małaś uczestniczka;*

Zna każdy, o pochodnia; zna każdy, co świeczka.

.....

.....

.....

c)

Chart widząc kotkę, że mysz jadła na śniadanie,
Wymawiał jej tak podły gust i polowanie.
Rzekła kotka, wymówką wcale nie zmieszana:
„Wolę ja mysz dla siebie, niż sarnę dla pana”.

7. Sformułuj morał wypływający z poniższych bajek Ignacego Krasickiego.

Kiedy wół był ministrem i rządził rozsądnie,

Szły, prawda, rzeczy z wolna, ale szły porządnie.

Jednostajność na koniec monarchę znudziła;

Dał miejsce woła małpie lew, bo go bawiła.

Dwór był kontent, kontenci poddani — z początku;

Ustała wkrótce radość — nie było porządku.

Pan się śmiał, śmiał minister, płakał lud ubogi.

Kiedy więc coraz większe nastawały trwogi,

Zrzucano z miejsca małpę. Żeby złemu radził,

Wzięto lisa: ten pana i poddanych zdradził.

Nie osiedził się zdrajca i ten, który bawił:

Znowu wół był ministrem i wszystko naprawił.

b)

*"Czegóż płaczesz? - staremu mówił czyżyk młody -
Masz teraz lepsze w klatce niż w polu wygody".*

"Tyś w niej zrodzon - rzekł stary - przeto ci wybaczę;

Jam był wolny, dziś w klatce - i dlatego płaczę".

8. Wskaż postawy negatywne, jakie piętnuje Ignacy Krasicki w obydwu bajkach.

a) *Dewotce służebnica w czymś przewiniła*

Właśnie natenczas, kiedy pacierze kończyła.

Obróciwszy się przeto z gniewem do dziewczyny,

Mówiąc właśnie te słowa: "... i odpuść nam winy,

Jako my odpuszczamy", biła bez litości.

Uchowaj, Panie Boże, takiej pobożności!

.....

b)

Zaufany filozof w zdaniach przedsięwziętych

Nie wierzył w Pana Boga, śmiał się z wszystkich świętych.

Przyszła słabość, aż mędrzec, co firmament mierzył,

Nie tylko w Pana Boga - i w upiory wierzył.

.....

9. Zaznacz cechy satyry.

- a) Krótka i zwięzła budowa.
- b) Zasada anonimowości obiektu ataku
- c) Zasada mówienia wprost o obiekcie ataku.
- d) Hiperbolizacja wad.
- e) Ukazywanie przyrody jako świadka wydarzeń.
- f) Użycie karykatury.

10. Wymień wady szlachty sarmackiej, które pokazuje fragment satyry Ignacego Krasickiego.

(...) *Po szynce, cośmy jedli, trochę wina radzi:*

Kieliszek jeden, drugi zdrowiu nie zawadzi.

A zwłaszcza kiedy wino wytrawione, czyste,

Przestaję na takowe prawdy oczywiste.

Idą zatem dyskursu tonem statystycznym

O miłości ojczyzny, o dobru publicznym,

O wspaniałych projektach, mężnym animuszu,

Kopiem góry dla srebra i złota w Olkuzu,

Odbieramy Inflanty i państwa multańskie,

Liczemy owe sumy neapolitańskie,

Reformujemy państwo, wojny nowe zwodzim,

Tych bijem wstępny bojem, z tamtymi się godzim -

A butelka nieznacznie jakoś się wysusza.

Przyszła druga; a gdy nas żarliwość porusza,

Pełni pociech, że wszyscy przeciwnicy legli,

Trzeciej, czwartej i piątej aniśmy postrzegli.

Poszła szósta i siódma, za nimi dziesiąta.

Naówczas, gdy nas miłość ojczyzny zaprzęta,

Pan Jędrzej, przypomniawszy żurawińskie klęski,

Nuż w płacz nad królem Janem. "Król Jan był zwycięski!"

.....
.....
.....

11. Uzupełnij tabelę, interpretując wskazane fragmenty satyry Do Króla

Zarzuty szlachty pod adresem władcy	Jakim władcą jest Stanisław August w oczach szlachty?	Jakim władcą jest Stanisław August naprawdę?	Jaka jest szlachta Polska, która stawia zarzuty władcy?
<i>Jesteś królem, a czemu nie królewskim synem? (...) Tyś królem, czemu nie ja?</i>			
<i>Przecież muszę wymówić, wybacz, że nie pieszczę – Powiem więc bez ogródki: oto młodyś jeszcze.</i>			

<i>Księgi lubisz i w ludziach kochasz się uczonych(...)Mądry prze- dyskutował, ale głupi pobił.</i>			
<i>Zawždy to lepiej było, kiedy cudzy rządził (...)Źle to więc, żeś jest Polak; źle żeś nie przychodziń</i>			

12. Zdefiniuj krótko następujące pojęcia:

- a) ateizm.....
- b) racjonalizm.....
- c) empiryzm.....
- d) sensualizm.....

13. Wskaż prawidłowy zbiór zasad określających klasycyzm:

- a) nawiązanie do starożytnych wzorów, poszukiwanie ładu i doskonałości, pomysłowość w dążeniu do zaskakiwania odbiorcy
- b) odwołanie się do antycznych gatunków, dopuszczenie do grona tematów sztuki zjawisk nadprzyrodzonych, cierpienia i bólu
- c) odwołanie się do starożytnych wzorców i gatunków, poszukiwanie ładu i harmonii, docenienie roli rozumu
- d) odwołanie się do średniowiecznych wartości, antycznych gatunków i starożytnych norm piękna

14. Sentymentalizm to prąd literacko-kulturowy, który rozwinął się w Europie:

- a) w drugiej połowie XIX wieku
- b) na przełomie XVIII i XIX wieku
- c) w wieku XIX

15. Ulubionym gatunkiem sentymentalnym jest:

- a) oda
- b) poezja
- c) sielanka